

Erakondade valimisprogrammid 2019. aasta Riigikogu valimistel inimõiguste vaates

Erakond	Üldmulje	Inimõigusi edendavad lubadused	Ohukohad inimõiguste mõttes
Keskerakond 	<p>Inimõiguste mõttes põhjalik programm, sealhulgas oluline edasimineku seoses kodakondsusküsimustega. Ainukese erakonnana tahab selgemalt reguleerida vaenu õhutamist.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Võrdõiguslikkuse valdkonnale suurema tähelepanu pööramine ja Euroopa Inimõiguste Konventsiooni 12. protokolli ratifitseerimine, mis toob kaasa üldise diskrimineerimiskeelu. • Vaenu õhutamise keelu selgem reguleerimine aitab vähemuste inimõigusi kaitsta ja vähendab ohtu väljendusvabadusele. • Oluline rõhuasetus privaatsuse kaitsele, sh Andmekaitse Inspektsiooni töö tõhustamisele, mis on infoühiskonnas üha tähtsam. • Tasuta õigusnõustamise ja õigusabi kättesaadavuse suurendamine, eriti haavatavatele gruppidele, aitab tagada juurdepääsu kohtumeneltusele ja oma õiguste eest seista. Venekeelsele elanikkonnale tagatakse õigusabi vajadusel ka vene keeles, mis aitab sellel sihtrühmal oma õigusi kaitsta. • Õigust kodakondsusele aitavad tagada mitmed meetmed, nagu hallide passide väljaandmise lõpetamine, kodakondsuse tagamine Eestis sündinud lastele, kelle vähemalt üks vanem on Eesti alaline elanik, ning võimalus taotleda lihtsustatud korras kodakondsust. • Euroopa Sotsiaalharta 23. artikli vastuvõtmine ja hooldajatoetuse tõstmine aitab paremini kaitsta eakate ja puuetega inimeste õigusi. • Avaliku ja erasektori palkade avalikustamine võib aidata soolise palgalõhega võidelda, mis omakorda tähendab naiste inimõiguste paremat kaitset. • Inimkaubanduse vastu võitlemine tähendab võitlust orjanduse ja ekspuuteerimisega. • Poliitilise välireklaami keelu asendamine mõistlikuma regulatsiooniga aitab väljendusvabadust kaitsta. • Perevägivallaga võitlemine ja väärkoheldud laste abistamine on oluline samm inimõiguste kaitsel. 	<ul style="list-style-type: none"> • E-riigi edendamise juures (nt tehisintellekt, terviseandmete kasutamine) ei ole piisavalt tähelepanu pööratud isikuandmete kaitse küsimustele.

Erakondade valimisprogrammid 2019. aasta Riigikogu valimistel inimõiguste vaates

Erakond	Üldmulje	Inimõigusi edendavad lubadused	Ohukohad inimõiguste mõttes
<p>Sotsiaal- demokraadid</p> 	<p>Ambitsioonikas plaan, mis aitaks Eestil inimõiguste olukorda edendada, mis sisaldab mitmeid EIK soovitusi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mitmekesisuse ja kaasatuse edendamine tööturul, sh märgise väljaandmise jätkamine tööandjatele aitab edendada sallivust ja võrdseid võimalusi kõigile. • Ühtlane kaitse diskrimineerimise eest, võrdõigusvoliniku pädevuse laiendamine ning võrdõiguslikkuse valdkonna koondamine ühe ministri vastutusalasse aitab tõhusamalt võrdõiguslikkuse eest seista. • Kooseluseaduse rakendusaktide vastuvõtmine aitab lõpetada inimõigustega vastuolus oleva olukorra, kus samasoolised pered on teistega võrreldes halvemas olukorras. • Kodakondsusetuse taastootmise lõpetamine ja kodakondsusetute arvu vähendamine aitab tagada õigust kodakondsusele, sh naturalisatsiooni korras EV sündinud alla 15. aastastele lastele, kelle vanem või vanemad on Eestis pikaajalise elaniku elamiseloal alusel elavad kolmanda riigi kodanikud. • Venekeelse elanikkonna kaasamine Eesti inforuumi on oluline lõimimise mõttes. • Võrdse palga järelvalve; soolise segregatsiooni vähendamine; sooline tasakaal valimisnimekirjades aitab tagada naiste inimõigusi ja võrdset kohtlemist. • Kiusamise vähendamine ja ennetamine koolides aitab edendada sallivust ja vähendada vaenuvägivalda. • Hoolduskoormuse vähendamine, erivajadusega inimestele toe tagamine, suurem riigi toetus ja tugiteenused puuetega lastele aitavad tagada eakate ja puuetega inimeste inimväärikust ja võrdseid õigusi. • Lähisuhtevägivallaga võitlemine aitab naiste inimõigusi kaitsta. • Kiirem kohtuasjade menetlus ning õigusmõistmine aitab tagada juurdepääsu kohtumenetlusele. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kohtusüsteemi menetlusaegade lühendamine võib toimuda menetlusõiguste arvelt, kui seada menetluse kiirus ainsaks eesmärgiks.

Erakondade valimisprogrammid 2019. aasta Riigikogu valimistel inimõiguste vaates

Erakond	Üldmulje	Inimõigusi edendavad lubadused	Ohukohad inimõiguste mõttes
Rohelised 	<p>Suur rõhuasetus keskkonnakaitsele ja sellega seonduvatele inimõigustele ning ka sotsiaalsetel e inimõigustele, kuid immigratsiooni suhtutakse pigem ettevaatlikult. Programmis on üldiselt sooline võrdõiguslikkus ja diskrimineerimise lõpetamine, ilma plaanita, kuidas selleni jõuda. Taunitakse konflikte õhutatavaid avalikke väljaütlemisi ja vaenukõnet, samas ütlemata, mida tegelikult olukorra parandamiseks tehtaks. Lõimumispoliitikat pole kuigi põhjalikult kajastatud.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Iseseisev kaebeõigus organisatsioonidele, mille põhikirjaliseks eesmärgis on võrdse kohtlemise edendamine ja diskrimineerimise vastu võitlemine aitab tõhusamalt kõigile võrdseid inimõigusi tagada. • Õiguslik raamistik sama- ja erisooliste paaride kooselu reguleerimiseks samaväärsetel alustel aitab tagada samasooliste perede võrdseid õigusi. • Pagulaste solidaarne jaotamine arvestades nende endi soovidega on positiivne, kuna see aitab tagada pagulaste paigutamist riiki, millega neil on juba sidemed, soodustades integratsiooni ja vähendades edasiliikumist. • Euroopa Sotsiaalharta ratifitseerimine oleks suur edasimineku sotsiaalsete inimõiguste kaitsel • Töölepinguseadusesse punkti lisamine, mis ei luba tööandjalt nõuda töötasu konfidentsiaalsust, aitab palgalõhet vähendada. • Asendusteenistuse laiendamine teeb lihtsamaks riiki panustamise kaitseväeteenistuse asemel. • Arengukoostöösse panustamine aitab inimõigusi tagada teistes riikides. • Katuserahade lõpetamine suurendab läbipaistvust. • Erivajadustega lastega toetamine, taastusravi ning puuetega inimeste toetuste tõstmine aitab tagada puuetega inimeste õigusi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rahvaalgatuslikud referendumid, mille tulemus on kohustuslik, võivad ohustada vähemuste inimõigusi.

Erakondade valimisprogrammid 2019. aasta Riigikogu valimistel inimõiguste vaates

Erakond	Üldmulje	Inimõigusi edendavad lubadused	Ohukohad inimõiguste mõttes
Vabaerakond 	<p>Positiivselt ning laialt on keskendunud puuetega inimeste olukorrale, nende ligipääsetusele ning omastehooldusele, samuti on märgitud ära andmekaitse olulisus. Täiesti puuduvad aga vähemuste õiguste kaitsmise kontseptsioon ning lõimumispoliitika. Pagulastemaatikas ollakse pigem ettevaatlikud.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Oluline rõhuasetus isikuandmete kaitsel sh vastuseis asukoha- ja biomeetriliste andmete laialdasele kasutusele. • Poliitilise välireklaami väljendusvabadust piirava keelu muutmine ja poliitilise valimisreklaami reguleerimine. • Sundparteistamise kuriteoks muutmine toetab veendumusvabadust ja vähendab diskrimineerimist poliitilise kuuluvuse alusel. • Vabaühenduste rahastamise soodustamine eraisikute ja juriidiliste isikute poolt soodustab ühinemisvabadust. • Vabakonna parem kaasamine avaliku sektori poliitikate väljakujundamisse. • Puuetega laste vanematele ja haige pereliikme hooldajate sotsiaalne garantii. 	<ul style="list-style-type: none"> • Segane rahvahääletuse kontseptsioon, mis välistab rahvahääletusele panekuks riigikaitse ja riigieelarvega seotud küsimus aga mitte vähemustega seotud küsimusi. See võib ohustada vähemuste õigusi. • Pagulaste vastuvõtu tingimuseks seatakse võimekus pagulasi integreerida – integratsiooni võimekuse tõstmine on muidugi väga oluline, aga samas on Eestil rahvusvahelise ja EL-i õiguse järgi kohustus mitte tagasi saata ühtegi isikut, keda ähvardab koduriigis tagakius, nii et neid kahte asja ei saa omavahel sõltuvusse seada.
Reformi-erakond 	<p>Reformierakond on seekord lati alt läbi jooksnud, vähemalt inimõiguste küsimustes, sest sellekohaseid lubadusi ei leia programmist peaaegu üldse. Veidi on juttu erivajadustega inimestest ning lähisuhtevägivallast ja isikuandmete kaitsesest.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Erivajadustega laste toetamine, erivajadustega inimeste toetamine osalemiseks ühiskonnaelus aitab puuetega inimestele võrdseid õigusi tagada ning neid ühiskonda lõimida. • Tööandjate motiveerimine, et need võtaks tööle eakaid. • Lähisuhtevägivallale tähelepanu pööramine aitab tagada vägivallavaba elu ning naiste õigusi. • Rõhutatakse eraelu puutumatus, sealhulgas e-riigi teenuste loomisel, mis aitab kaitsta õigust privaatsusele ja isikuandmete kaitsele. • Mitmikkodakondsuse tagamine, aga ainult sünnijärgsetele kodanikele • Töö ja pereelu ühitamine aitab võidelda palgalõhega ja luua naistele ja meestele võrdseid võimalusi. 	

Erakondade valimisprogrammid 2019. aasta Riigikogu valimistel inimõiguste vaates

Erakond	Üldmulje	Inimõigusi edendavad lubadused	Ohukohad inimõiguste mõttes
<p>Elurikkuse erakond</p> 	<p>Napp programm inimõiguste mõttes, fookusega internetiga seotud vabadustele. Diskrimineerimine, kodakondsuspoliitika ja ränne on käsitlemata.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Erivajaduste inimeste puhul bürokraatia vähendamine, abivajajate ja pakkujate parem kokkuviiimine ja puuetega inimeste organisatsioonide ettepanekute elluviimine aitab tagada puuetega inimeste õigusi. • Sõnavabadust ja privaatsust aitab tagada õigus jääda anonüümseks või vähemusgruppidel kasutada pseudonüüme. • Interneti kättesaadavuse laiendamine aitab lihtsamalt tagada teisi inimõigusi. • Internetivabaduse tagamine ja põhiõiguste kaitse internetis. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rahvaalgatuslikud referendumid, mille tulemus on kohustuslik, võivad ohustada vähemuste inimõigusi. • Vaenu õhutamist ja ahistamist internetis reguleeritaks sarnaselt tsiviilõiguslike vahenditega, mis ei pruugi olla piisavalt tõhus.
<p>Eesti 200</p> 	<p>Mõned head ideed puuetega inimeste õiguste osas, samuti kodakondsusetuse kaotamise suunal, aga inimõiguste mõttes ambitsioonita programm. Pole kuigi palju kajastatud ei vähemuste- ega pagulastemaatikat. Ebameeldiv üllatus programmis oli lastevanemate lisahääle lubadus, mis ohustab võrdsust valimistel ja nii demokraatlikku riigikorda.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Lastele hallide passide väljastamise lõpetamine, kodakondsus Eestis elanud ja sündinud lastele, topeltkodakondsuse võimaldamine aitab tagada õigust kodakondsusele ja lõimumist. • Erivajadustega inimestele personaalsete teenuste pakkumine hariduse omandamisel, avaliku ruumi ja hoonete kujundamisel kaasava disaini põhimõtete kasutamine, kirjeldustõlge kultuurisündmustele aitavad lõimida puuetega inimesi ja nende võrdseid inimõigusi kaitsta. • Katuseraha jagamise lõpetamine aitab läbipaistvust suurendada. • Rahvusvahelisse arenguabisse panustamine aitab ülemaailmset solidaarsust ja inimõigusi teistes riikides. 	<ul style="list-style-type: none"> • Lapsevanema lisahääle on põhiseaduse ja demokraatliku valitsemise aluspõhimõtete vastane, sest hävitab “üks inimene üks hääl” põhimõtte. • Kohtusüsteemi menetlusaegade lühendamine, mis on iseenesest hea, aga võib toimuda menetlusõiguste arvelt, kui seada menetluse kiirus ainsaks eesmärgiks. • Topeltkodakondsus on hea, aga selle võimaluse loomine vaid sünnijärgsetele kodanikele tekitab ebavõrdset kohtlemist, mis ei pruugi olla õigustatud. • Arengukoostöö andmisel mõeldakse mitte abivajajatele ja solidaarsusele, vaid rohkem Eesti pehme mõjuvõimu ja majanduse arendamisele.

Erakondade valimisprogrammid 2019. aasta Riigikogu valimistel inimõiguste vaates

Erakond	Üldmulje	Inimõigusi edendavad lubadused	Ohukohad inimõiguste mõttes
Isamaa 	<p>Varem inimõiguste eest seisnud erakond läheb nendele valimistele paraku lubadustega, mis mõnede Eesti inimeste jaoks olukorda hoopis halvemaks muudavad. Suur roll on erivajadustega inimeste toetamisel ja ühiskonna ellu kaasamisel ning hooldusteenustel. Pagulaspoliitikas lähtutakse mitte lahenduste otsimisest (nagu ümberasustamine), vaid poliitpropagandast.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Koolikiusamise vähendamine aitab võidelda sallimatuse ja vaenuga. • Erivajadustega inimeste ligipääs kultuurile, teenuste ja toetuste kaasajastamine ja muud olulised lubadused aitavad puuetega inimeste õigusi paremini kaitsta. • Avalikus sektoris vabaühenduste rahastamise hea tava jälgimine soodustab ühinemisvabaduse kasutamist. • E-riigi kontekstis on mainitud isikuandmete kaitset, aga vähe konkreetsust. • Eesti keele õppe võimaluste laiendamine soodustab lõimimist. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kooseluseaduse tühistamine mõjub negatiivselt gei- ja lesbipaaride põhiseaduslikule õigusele perekonda luua ja hoida ning nendes peres kasvavate laste õigustele. Abielu mehe ja naise vahelise liiduna määratlemine põhiseaduses soodustab homonegatiivsust. • Transiitkeskuste loomine sõjapõgenikele kolmandates riikides ja päästelaevade saatmine tagasi päritoluriiki võivad ohustada õigust varjupaigale. • Asüüli taotlenud või saanud kuritegude sooritajate väljasaatmine võib ohustada õigust elule või õigust mitte olla piinatud. • Nn mõjuagentide seadus võib piirata väljendus- ja mõttevabadust.

Erakondade valimisprogrammid 2019. aasta Riigikogu valimistel inimõiguste vaates

Erakond	Üldmulje	Inimõigusi edendavad lubadused	Ohukohad inimõiguste mõttes
EKRE 	<p>Mitmed lubadustest lõpetaks Eesti 28-aastase arengu demokraatliku ja inimõigusi austava riigi suunas. Raske on näha, kuidas sellega sobib kokku õiglase, ausa ja vaba Eesti eest seismine.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Puuduva töövõimega inimeste toetuste suurendamine ja puude tõestamise vajaduse lõpetamine, samuti puuetega noorte ja laste kogemusõppe võimaluste loomine aitab puuetega inimestel paremini ühiskonda integreeruda. Lisaks on tähelepanu pööratud vaimupuudega noortele ja nende võimalustele tööturul. • Õigus tervishoiule on paremini kaitstud, kui arstiabi muutub kättesaadavamaks. 	<ul style="list-style-type: none"> • Sõjapõgenike tagasisaatmine ohustab nende õigust elule ja rikub keeldu mitte piinata. • Kooseluseaduse tühistamine mõjub negatiivselt gei- ja lesbipaaride põhiseaduslikule õigusele perekonda luua ja hoida ning nendes peres kasvavate laste õigustele. Abielu mehe ja naise vahelise liiduna määratlemine põhiseaduses soodustab homonegatiivsust. • Abortide haigekassast rahastamise lõpetamine mõjub halvasti naiste õigusele oma keha üle otsustada. • “Rahvuslikku vaenu” õhutavate välismaalaste väljasaatmine ja kodanikelt kodakondsuse äravõtmine võib ohustada väljendusvabadust ja õigust kodakondsusele. • Sundvõõrutuskeskuste loomine alkohoolikutele ja narkomaanidele võib tekitada pigem kahju, neist võivad saada kinnipidamiskeskuste sarnased asutused (nagu mõnes riigis on juhtunud). • Välismaalastele maa ja metsa müügi keeld võib ohustada õigust omandile (sh õigust omandit müüa). • Siduvad referendumid võivad halvasti mõjuda vähemuste inimõigustele. • Riigikohtunike valitavaks muutmine võib muuta õigusemõistmise erapoolikuks ja survestada kohtunikke lähtuma avalikkuse arvamusest, mitte õigusest. • Parlamendi erikomisjon, mis teostab järelvalvet kohtute üle, ohustab võimude lahusust ning võib avaldada kohtunikele poliitilist survet, mis ohustab õiglast kohtupidamist.